

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران

حوزه علمیه فاطمه الزهرا (س) بندر ترکمن

تحقیق رشد ۵

عنوان :

نقش نهادهای آموزشی در ترویج فرهنگ عفاف و حجاب

محققین :

خانم ها: مریم سرگزی، مریم اسماعیلی، حلیمه دلیر.

بهار ۱۳۹۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیم به:

فاطمه ی زهرا دختر نبوت، همسر ولایت و مادر امامت، بانویی که با انتخاب لباس و پوشش قرآنی، بهترین الگو و مبلغ عملی حجاب برای همه ی بانوان مسلمان و عقیف در تمام تاریخ است. بانویی که انسانهایی تربیت کرد که هر یک تا ابد مشعل هدایت بشریت اند.

چکیده:

این مطالعه با هدف « بررسی نقش نهادهای آموزشی در ترویج فرهنگ حجاب و عفاف » انجام و در آن تلاش گردیده تا به این سوال پاسخ داده شود که « نقش نهادهای آموزشی در ترویج فرهنگ حجاب و عفاف چیست ؟ » و تحقیق از نوع تحقیقات « میدانی، پیمایشی » و روش به کار رفته در این مطالعه میدانی است. داده های مورد نیاز متناسب با اهداف و سوالات تحقیق با استفاده از فیش، جمع آوری و در تحلیل داده ها از روش تحلیل محتوا و پیمایشی استفاده شده است. از مهمترین نتایج این مطالعه می توان به این موارد اشاره نمود که :

حجاب از ضروریات اسلام شمرده شده است و دلایل قطعی در اثبات آن در قرآن و کلام معصومین وجود دارد و همچنین در ترویج حجاب نهاد های آموزشی تاثیر مستقیم در نهادین کردن این فرهنگ دارد و هر گونه کوتاهی و سهل انگاری نسبت به آن سبب از بین رفتن ارزش های اصیل اسلامی خواهد شد .

فهرست مطالب:

مقدمه	۶
فصل اول: کلیات تحقیق	۷
بیان مسئله	۸
اهمیت و ضرورت	۱۰
پیشینه تحقیق	۱۱
سوالات اصلی و فرعی	۱۲
فرضیه	۱۲
فصل دوم: مباحث نظری تحقیق	۱۳
مفهوم شناسی	۱۴
حجاب در لغت	۱۴
حجاب در اصطلاح	۱۶
عفاف	۱۷
عفاف در لغت	۱۷
عفاف در اصطلاح	۱۸
سیر تاریخی حجاب	۱۹
رابطه حجاب و عفاف	۲۰
انواع حجاب و عفاف	۲۱
کیفیت پوشش در منابع	۲۳

فصل پنجم:

بحث و نتیجه گیری

نتیجه :

با توجه به اینکه حجاب و پوشش برای بانوان، به ویژه حجاب برتر، و توجه به حریم عفاف و حراست آن، از اصلی ترین سنگر زنان و از مهمترین و عمیق ترین و سودمند ترین قانون الزامی آفرینش برای آنها و جامعه است، در این تحقیق به مهمترین الزامات و راهکارهای متناسب با این امر پرداخته شد. در این راستا سعی شد به این سوالات پاسخ داده شود.

الف) حجاب و عفاف دارای چه معانی اصطلاحی و لغوی است؟

در پاسخ به این سوال این طور بیان شد که: حجاب و عفاف در تعریف لغوی و اصطلاحی به معنی پوشش، بدیهی ترین تعریفی است که می توان به آن اشاره کرد و همه تعاریف به نوعی در بردارنده این مفهوم است. کالبد «حجاب» به روح «عفاف» نیازمند است و روح عفاف نیز بدون کالبد حجاب، قابل تصور و بروز و اثر آفرینی نیست، عفاف به عنوان سازنده ی لایه های زیرین حجاب، یعنی پارسایی، خویشتن داری و شرم سازنده و حجاب به عنوان لایه های رویین عفاف است که وجه مرئی _ ظهور یافته همان پارسایی و خویشتن داری را نشان می دهد و این دو، توأمان به زن فرصت می دهد تا با حیثیت انسانی خود در جامعه ظاهر شود و با آن تعامل پیدا کند.

ب) حجاب چه ابعاد و انواعی دارد؟

این سوال را این طور می توان جواب داد که: از آنجا که «عفاف» به معنای خودداری و خود نگهداری از هرگونه امر ناپسند است، همین امر قلمرو عفاف را توسعه بخشیده و تمام اعضای ظاهری و تمام قوای باطنی بدن را فرا میگیرد و به همه ابعاد وجودی انسان سرایت میکند. پس ابعاد مختلف عفاف و حجاب را می توان حجاب در نگاه، رفتار، پوشش، گفتار و... دانست.

ج) آیا در قرآن و روایات معصومین و کلام بزرگان به حجاب تصریح شده است؟

از مجموع آنچه که در آیات و روایات معصومین گفته شد می توان چنین استنباط کرد که بی شک، پوشش زن در برابر نامحرمان، یکی از ضروریات دین اسلام است که درباره جنبه اسلامی آن نمی توان تردیدی به خود راه داد. در قرآن کریم و روایات وارده از پیامبر اکرم (ص) و ائمه معصومین علیه السلام و نیز در کلمات فقها، به وجوب و کیفیت آن تصریح شده است.

د) آیا برای حجاب می توان فلسفه، دلایل و وجوهی را در نظر گرفت؟

در پاسخ به این سوال می توان چنین گفت که: اسلام به عنوان کاملترین دین الهی، جزء سعادت انسان ها هدف دیگری ندارد، و سعادت جز در پیروی از دستورات الهی حاصل نمی شود. زن و مرد مسلمان با حفظ حجاب و پوشش مناسب راه تعالی و تکامل را بسیار سریع طی خواهند نمود و با رعایت سایر دستورات

پروردگار به بالاترین مقامات الهی خواهند رسید. بنابراین پوشش و حجاب یک دیدگاه و نظریه نمادین نیست که فقط در مقام نظر و تئوری مطرح شود، بلکه یک برنامه و دستور عملی و سازنده می باشد. فلسفه حجاب از مسائل مهمی است که آگاهی از آن می تواند یکی از پایه های تحقق فرهنگ پوشش اسلامی گردد و به آن عمق و معنا بخشد.

ی) نهاد های آموزشی چه نقشی در تعمیق، ترویج، و پیشبرد حجاب در جامعه دارند؟

این سوال را این طور جواب دادیم که در فرهنگ اسلام، محور اصلاحات، فرهنگ سازی است. لذا با فعالیت های آموزشی و تبلیغی می توان فضای اجتماعی جامعه را به سمتی هدایت کرد که افراد به صورت طبیعی و خودجوش به رعایت عفاف و حجاب رغبت نمایند. لذا این وظیفه را می توان از نهاد هایی چون صدا و سیما، آموزش و پرورش، دانشگاه انتظار داشت. در برخورد با پدیده بدحجابی باید نهاد های آموزشی متناسب با خاستگاه های مردم به برخوردی سنجیده و برنامه ریزی شده بپردازند. در این میان نهاد هایی چون صدا و سیما، آموزش و پرورش، و دانشگاه میتوانند نقش موثرتری را ایفا کنند. صدا و سیما با برنامه هایی چون، برنامه سازی مناسب، الگو سازی از شخصیت های برجسته متدین، آموزش و پرورش با تشویق و اصلاح سازی، نظارت بر عملکرد دانش آموزان و مربیان، و دانشگاه با ایجاد بستر سازی مناسب فکری و علمی در سطح جامعه، می توانند تا ثیرات بسیار شگرفی را ایجاد کنند

به طور کلی چهار هدف را در کل مقاله می توان تعقیب کرد:

(۱) معنا دار بودن و قابل تعریف بودن حجاب و عفاف

(۲) تصریح حجاب و عفاف در آیات و روایات

(۳) اثبات نقش موثر نهاد های آموزشی در ترویج حجاب

(۴) رعایت نشدن حجاب و کم رنگ شدن آن در جامعه کنونی را می توان در عدم انجام وظایف این نهاد ها به طور صحیح دانست.

پیشنهادهای تحقیق:

ترویج و تبلیغ حجاب و پوشش حداقلی به نفع جامعه نیست، زیرا ترویج این گونه حجاب، کم پوشش اسلامی موجود در جامعه را به سمت بی حجابی پیش می برد. با توجه به واقعیت موجود باید تمام ابزارهای فرهنگ ساز جامعه را به سمت ارزش های اسلامی که یکی از بارز ترین آنها، پوشش مطلوب است، هدایت نمود. لذا در پایان تحقیق به منظور نهادینه شدن حجاب کامل اسلامی، پیشنهادات زیر ارائه می شود:

- (۱) اعلام حدود و ضوابط قانونی عفاف و ملاک های بدحجابی در جامعه به منظور تشخیص مصادیق آن.
- (۲) تذکر به افراد بد حجاب و برخورد با آنها طبق ضوابط قانونی.
- (۳) نظارت و کنترل قانونی و اصولی بروضعیت اماکن تفریحی و عمومی مثل پارکها.
- (۴) اتخاذ سیاست های انضباطی در خصوص بازیگران زن صدا و سیما و جلوگیری از تجلیل و تبلیغ چهره هایی که در مناظر اجتماعی و عمومی با ظاهر و پوشش بد حضور پیدا می کنند.
- (۴) نشان دادن اثرات منفی تاثیر فرهنگ مبتذل و غیر اخلاقی غرب در زندگی اجتماعی نوجوانان به صورت طبیعی.

منابع و مأخذ:

۱. آشنایی، محمد علی، حجاب در ادیان الهی، انتشارات آشراف، ۱۳۷۳.
۲. اکبری، محمد رضا، تحلیلی نواز حجاب، انتشارات عترت، چاپ سوم، ۱۳۷۷.
۳. اسحاقی، حسین، گوهر عفاف، قم بوستان کتاب، ۱۳۸۶.
۴. اشتیاری، محمد، حجاب بیان گر شخصیت زن، نشر ناصر، ۱۳۷۸.
۵. ابن منظور، لسان العرب، بی تا، (۱۴۰۵)
۶. برخورداری، زینب، عفاف گرایی در غرب، دفتر نشر معارف، تهران، ۱۳۷۲.
۷. پیشوایی، فریده، حجاب وعفاف درسیمما، مرکز پژوهش های اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۶.
۸. حق شناس، جعفر، نظام اسلامی ومسئله حجاب، دفتر مطالعات وتحقیقات زنان، قم، ۱۳۸۷.
- جمشیدی، ۱۳۸۶
۹. مطهری، مرتضی، مسئله حجاب، صدرا، تهران، ۱۳۷۹.
۱۰. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۱، تهران، انتشارات دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۷.
۱۱. مجیر شیبانی، نظام الدین، تاریخ التمدن، تهران، امیر کبیر، ۱۳۵۶.
۱۲. معین، محمد، فرهنگ معین، ج ۵، تهران، امیر کبیر، ۱۳۸۲.
۱۳. نقدی، محمد، الحجاب الفسور، مطبعه آداب، بی تا.
۱۴. واعظی، منصور، تحقیق راهکارهای اجرای گسترش حجاب، موسسه انتشارات کتاب نشر، چاپ اول، ۱۳۹۲.
۱۵. راغب اصفهانی، حسین، مفردات الفاظ القرآن، قم، انتشارات مرتضوی، ۱۳۷۴.
۱۶. رازی، احمد، مقایس الغه، چاپ سوم، ۱۳۸۹.
۱۷. رحیم پور، ازغدی، حسن، عفاف نماد هویت انسانی، نشر سنابل، چاپ دوازدهم، تهران، ۱۳۹۰.
۱۸. رزاقی، احمد، عوامل فساد وبد حجابی، نشر تبلیغات اسلامی، پاییز ۱۳۷۱.
۱۹. دهخدا، علی اکبر، فرهنگ دهخدا، جلد ۲، تهران، امیر کبیر، ۱۳۶۵.
۲۰. قریشی، ۱۳۸۷، علی اکبر، قاموس القرآن، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۷.